

KESKI-SUOMEN ALUEELLISET KEHITYSNÄKYMÄT

Kevät 2025

Päivi Hamarus
Marja Pudas

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Sisällys

Keski-Suomi	3
1.1 Taustaa	3
1.2 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä.....	4
1.3 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät.....	5
1.4 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät	9
1.5 Kehityssuuntia koskevat arviot.....	11

Keski-Suomi

1.1 Taustaa

Alueelliset kehitysnäkymät on TEM:n kaksi kertaa vuosittain kokoama valtakunnallinen julkaisu, jossa ELY-keskukset muodostavat yhdessä muiden aluekehittäjien kanssa näkemykset maakuntien nykytilasta ja lähiajan näkymistä.

Julkaisun tavoitteena on muodostaa yleiskuva alueiden nykytilanteesta ja (lähi)tulevaisuuden näkymistä elinkeinoelämän sekä työvoiman osalta. Julkaisu tuottaa tätä varten uutta tietoa ja näkökulmaa ja toimii siten tukena lyhyen aikavälin alue-ennakoinnissa.

Tällä kertaa tietoa on koottu myös puolustusalaista ja vihreän siirtymän investoinneista.

Kyseessä on laadullinen arvio, jossa keskeisessä roolissa ovat aluekehittäjien ja yritysten kehittämisen parissa toimivien henkilöiden näkemykset. Laadullista arviota tukevat tilastotiedot sekä alueelliset kyselyt ja barometrit.

Julkaisussa luvut Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä sekä Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät on kirjoittanut Päivi Hamarus ja luvun Työmarkkoiden tilanne ja näkymät on kirjoittanut Marja Pudas. Erityinen kiitos teille kaikille, jotka olette olleet mukana seutukeskusteluissa ja tuottamassa yhdessä alueellisia kehitysnäkymiä.

28.4.2025

Päivi Hamarus

Keski-Suomen ELY-keskus

1.2 Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Keski-Suomen uusi brändi ”parhaat palat löytyvät keskeltä” kuvaa Keski-Suomen hyvin alueen keskeistä sijaintia ja brittiläinen The Sunday Times ennakoi, että Jyväskylä nousee muutamassa vuodessa Euroopan ehkä trendikkäimmäksi matkailukohteeksi. Jyväskylän kaupunki nousi tänä vuonna Taloustutkimuksen teettämässä Kuntien imago - tutkimuksessa kokonaisvaikutelmassa sijalle kaksi yli 100 000 asukkaan kaupunkien joukossa. Kuntien imago mittaa yritysten ja yrityspäätäjien arvioita kuntien toiminnasta.

Maakunnan vahvuudet ovat koulutuksessa ja tutkimuksessa. Maakuntastrategiaa päivitetään parhaillaan ja sen kärjet bio- ja kiertotalous, uudistuva teollisuus, hyvinvointi ja digitaalisuus ovat vahvuuksia erityisesti yrityskentässä. Keski-Suomen elinkeinorakenne on monipuolinen ja laaja pk-sektori kuvaa yrityskenttää. Metsä- ja metallialalla on veturiyrityksiä, joilla on myös vahva keskinäinen alihankkijakytkös. Seutujen elinkeinorakenne näyttää pikkuhiljaa monipuolistuvan, mikä tuo vakautta.

Maakuntien joukossa Keski-Suomi on viidenneksi suurin 5 %:n väestöosuudellaan. Väestömäärä on kasvanut vuosina 2023–2024, mikä johtuu lähinnä kotikuntaa hakeneiden ukrainalaisten määrästä. Maahanmuutto on vaikuttanut positiivisesti väestömäärään myös pienemmissä kunnissa, erityisesti vastaanotokeskuskunnissa.

Maan sisäisen muuttoliikkeen myötä Keski-Suomi on menettänyt väestöään vuosina 2023–2024. Syntyneiden määrä on alittanut kuolleiden määrän vuodesta 2016 lähtien. Viime vuosina väestö on vähentynyt luonnollisen väestömuutoksen myötä noin 1 000 henkilöllä vuosittain. Vuosittainen syntyneiden määrä on laskenut yli 1 000:lla 2010-luvun alkuvuosista. Kunnissa mm. koulunsa aloittavien määrä pienenee nopeasti.

Tilastokeskuksen väestöennusteen (2024) mukaan Keski-Suomen väestömäärä kasvaa niukasti vuoteen 2045. Erityisen haasteen tuo ikärakenteen muutos. Alle 20-vuotiaiden määrän ennustetaan vähenevän Keski-Suomessa 19 %, 20–69-vuotiaiden määrän kasvavan 2,7 % ja yli 69-vuotiaiden määrän kasvavan 14 % vuoteen 2045. Muutosta leimaa kuntien taloutta ja palvelujen järjestämistä haastava kasvun kohdentuminen kaikista ikääntyneimpään väestöön. Hyvinvointipalveluiden järjestämisen yhteydessä palvelukeskukset lakkaavat kunnista, mikä vaikuttaa kauppaan ja palveluihin.

Keski-Suomen keskeinen sijainti on yksi vahvuustekijä useiden valtateiden risteyksessä. Logistiikalla onkin merkittävä rooli maakunnan elinkeinoelämässä. Jyväskylän lentoaseman matkustajamäärät kasvoivat viime vuonna 12 %. Kauppakamarin tutkimuksen mukaan lentoliikenteestä riippuu noin 25 % yritysten liikevaihdosta. Lentoliikenne on erittäin tärkeä erityisesti vientiyrityksille.

1.3 Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Elinkeinoelämän keskusliiton EK-suhdannebarometrin mukaan Keski-Suomen yritysten lähikuukausien suhdannenäkymät ovat varovaisia; pk-barometrin mukaan yritysten yleinen suhdannenäkymä on hieman heikentynyt viime syksystä. Liikevaihto-odotusten saldoluku on koko maata alhaisempi. Kasvuhakuisten yritysten määrässä on tapahtunut pudotusta viime syksystä. Tuotanto ja myyntimäärät supistuivat hienoisesti vuoden lopulla ja tuotannon ennakoidaan vähenevän aavistuksen lähikuukausina. Heikko kysyntä oli yleisin kasvun este (tammikuu). Ankkuriyritysten lomautusten vaikutukset näkyvät alihankkijoiden ja palvelualan yritysten arjessa.

OP:n arvion mukaan maakunnan talouskasvu tulee olevamaan vielä tänä vuonna hieman negatiivinen. Kuluttajat ovat edelleen varovaisia. Taustalla ovat reaalipalkkakehitys, työttömyyden kasvu ja yleinen epävarmuus. Reaalipalkkoissa on nähtävissä pientä nousua, mikä kerkotason laskun myötä vaikuttaa parantuneeseen ostovoimaan ja lisää investointeja. Talous elpyy vähitellen.

Yritysten tilauskanta on ollut matala viime vuoden. Monet yritykset ovat selvinneet haastavimmasta tilanteesta lomautusten avulla. Konkurssejakin on ollut ja lomautukset ovat vaihtuneet osassa yrityksistä irtisanomisiksi. Kauppakamarien talouskyselyn mukaan tilauskannoissa on lievää paranemista. Paikallisissa yrityksissä näkyy valonpilkahduksia talouden epävarmuudesta huolimatta. Ilahduttavaa on, että tarjouspyyntöjä ja kyselyitä tulee tasaisesti. Erityisesti vientiyritykset uskovat kasvun alkavan tänä vuonna. Vienti piristyy hiljalleen, kun vientimarkkinoiden suhdanne vahvistuu ja korkojen lasku lisää kysyntää. Isot yritykset ovat investoineet matalasuhdanteen aikana.

Keski-Suomessa tehdään tavoitteellista yritysysteistyötä tutkimus- ja oppilaitosten kanssa. Keski-Suomen TK-menot kasvoivat 2023 5,4 % edellisvuodesta ja olivat maakuntien kuudenneksi suurimmat. Yritysten osuus TK-menoista on Keski-Suomessa 53 % (koko maassa 68 %). Yritysten osuus on kaksinkertaistunut viimeisten kymmenen vuoden aikana. Jyväskylän seudun osuus TK-menoista on 84 % ja Äänekosken 14 %.

Äänekoski on rakennemuutosksessa. Tilanteen taustalla ovat Metsä Woodin päätös lopettaa vanerituotanto Äänekoskella ja traktoritehdas Valtran henkilöstövähennykset. Metsä Groupin viime vuosi oli poikkeuksellisen heikko. Metsä Wood sulkee vaiheittain tänä ja ensi vuonna koivu- ja havuvaneritehtaat Äänekosken Suolahdessa. Koivuvaneritehtaan toiminta on päättynyt ja havuvaneritehdas suljetaan vuoden 2026 loppuun mennessä. Taustalla on heikko kannattavuus. Metsä Group investoi edelleen Äänekoskelle vahvasti. Lähes 300 miljoonan kertopuutehdasta rakennetaan parhaillaan ja se käynnistyy ensi vuoden lopulla. Ligniinituotteiden koetehtaan rakentaminen on edennyt aikataulussa ja tehdas valmistuu loppuvuonna. Investoinnin arvo on noin 40 miljoonaa euroa. Koetehdas on tärkeä vaihe kohti mahdollista täyden mittakaavan tuotantolaitoksen investointia. Metsä Groupin koetehtaista Äänekoskella toimivat ennestään Kuura-tekstiilikuidun ja Muoto-tuotteita valmistavan 3D-kuitutuotteen koetehtaat. Metsä Group käynnisti helmikuussa 2025 esisuunnittelun ensimmäisestä kaupallisesta Kuura-tekstiilikuitua tuottavan tehtaan rakentamisesta. Uusia avauksia ovat vetyyn ja hiilidioksidin talteenottoon liittyvät mahdollisuudet. Yhtiö arvioi alkuvuoden tuloksen olevan viime vuoden viimeistä neljänneistä paremmaksi.

Valtra on investoinut viime vuosina Äänekosken Suolahteen tuotekehitys- ja logistiikka-keskukseen. Valtran voimansiirtotehtaan laajennus on valmis. Yritys on lisännyt tehdasinvestoinneilla kestävästi kapasiteettia. Uuden investoinnin myötä tehtaalla voidaan

tehdä itse kaikki portaattomat voimansiirrot. Yhtiön tavoitteena on laajentaa teollisuus- aluetta ja lisätä rakennusoikeuden määrää. Viime vuosi oli pahin laskumarkkina ja henkilöstömäärä väheni kymmenen prosenttia. Tänä vuonna markkina ei enää pienene, mutta ei vielä kasvakaan. Korkotason lasku tukee investointeja jatkossa. Valtra on markkinajohtaja Pohjoismaissa ja kasvua näkyy Euroopan isommilla markkinoilla.

Metsätaloudessa puukauppa on käynyt alkuvuonna normaalisti, tällä hetkellä melko hyvän kysynnän tilanteessa. Leudon talven heikot korjuukelit ovat luoneet kysyntää etenkin kesäkorjuukelpoisille kohteille. Puun hinta on säilynyt korkealla tasolla, mikä on kannustanut metsänomistajia puumarkkinoille ja on tuonut merkittäviä rahavirtoja maa- kuntaan.

Rakennusalan tilanne on haastava, samoin sahojen tilanne. Markkinat ovat odottavassa tilassa. Uusia projekteja tarvitaan, jotta työllisyys säilyy. Haasteellinen julkisen talouden tilanne vaikuttaa osaltaan investointeihin. Osa yrityksistä on joutunut käymään muutosneuvotteluja sopeutuakseen markkinatilanteeseen. Tuulivoima- ja aurinkoenergia-alan rakentaminen paikkaa hieman tilannetta.

Koko Keski-Suomessa asuntokauppa kasvoi viime vuonna. Sen sijaan uusien asuntojen kauppa laski viime vuonna edellisvuodesta. Useat tekijät vaikuttavat asuntomarkkinoihin: korkotason tulevaisuus, luottamus talouteen, kuluttajien alhainen ostovoima ja työtilanteen epävarmuus, poikkeuksellisen epävarma geopoliittinen tilanne sekä puheet taloyhtiöiden yhtiölainojen riskeistä. Samoin on nähtävissä ikääntyneiden asumisen muutostrendi: aiemmin omakotitalonsa myyneet ostivat omistusasunnon, kun nyt osa heistä siirtyy vuokralle tai asumisoikeusasuntoihin. Maaseutukunnissa kiinteistöjen arvon alennettua pankit eivät rahoita asuntoja. Rakentamisen luvat ovat lähteneet Jyväskylässä nousuun viime vuoden lopulla, mikä voi olla merkki orastavasta kasvusta.

Hirsitalovalmistaja Honkarakenne näkee merkkejä käänteestä. Honkarakenteen liikevaihto laski, mutta tilauksia alkoi tulla jo viime vuoden lopulla paremmin. Vientimarkkinoita avautui Aasiasta. Matalasuhdanteen aikana tehtyjen investointien ja vahvan taaseen johdosta kasvun lähtökohdat nähdään hyvinä. Markkinoiden odotetaan piristyvän vähitellen inflaation taltuttua edelleen ja korkotaseen madaltuessa.

Metalliteollisuudessa on tehty investointeja ja alalla menee kohtuullisen hyvin. Ilmanvaihdon alan tuotteita valmistava yritys Lindab aikoo rakentaa uuden tuotantolaitoksen Jyväskylään; tavoitteena on aloittaa rakentaminen ensi syksynä. Myös uusia yrityksiä on perustettu. Osa on joutunut myös sopeuttamaan toimintaansa talous- ja maailmantilanteen vuoksi.

Jämsän Kaipolassa UPM myi paperitehtaan 2021 Kaipola Green Port Oy:lle. Rakennemuutoksen seurauksena on edelleen 60 työtöntä. Kaipolan alue painottuu kiertotalouteen ja energia-alaan. Kaipolaan on jo sijoittunut useita yrityksiä ja uusia etsitään. Corsair Finland Oy (aiemmin Kaipola Circular Oy) suunnittelee hanketta, jonka tavoitteena on valmistaa jätemuovista muovioöljyä pyrolyysiprosessin avulla. Freight Car Finland Oy tuo markkinoille telin, jossa on säätyvä raideleveys. Kaipolan Pelletti Oy suunnittelee lämmityspellettien valmistuksen aloittamista. Jämsän aseman seudun kehittämishankkeessa kehitetään sujuvampaa liikkumista ja joukkoliikennettä elinvoiman kehittämiseksi.

Jämsän Halliin on syntymässä Suomen ilmailu- ja puolustusteollisuuden keskittymä. Hallissa on myös vahvaa osaamista miehittämättömiin ilma-aluksiin liittyen. Tavoitteena on rakentaa testiympäristö ja luoda työpaikkoja miehittämättömälle ilmailualalle

(UAS). Hallissa sijaitsee myös Suomen ainoa lentokonetehdas Scandinavian Seaplanes Oy. Kesällä valmistuu Patrian uusi tuotantorakennus, jossa alkaa F-35-hävittäjien eturunkojen valmistus. Alueelle on tulossa kaava, joka mahdollistaa lisärakentamisen.

Puolustusalan yrityksillä on kova kysyntä. Nammon ja Senopin laajennustarpeet Jyväskylässä liittyvät puolustusteollisuuden tuotannon kasvutarpeeseen ja investointihalukkuuteen. Kansainvälisen ilmailu- ja puolustusalan yrityksen Nammon tykistökranaatinkuoria valmistavan tehtaan rakentaminen on käynnissä Jyväskylässä. Investoinnin arvo noin 30 miljoonaa. Tuotanto alkaa kesään mennessä. Yritys työllistää 30 henkeä. Senopille suunnitellaan uutta puolustusteollisuuden tuotantolaitosta Jyväskylään. Investoinnin arvo on noin 10 miljoonaa euroa. Rakennustyöt alkavat syksyllä ja valmistuvat vuoden kuluttua. Senop valmistaa vaatavaan käyttöön suunniteltuja pimeänäkölaitteita, optroniikkaa ja tietoturvallisia viestintäratkaisuja. Puolustusvoimat on tilannut lisää valonvahvistimia Senopilta, mikä tuo työtä Lievestuoreelle. Jyväskylän yliopisto ja ammattikorkeakoulu ovat profiloituneet myös merkittäviksi toimijoiksi turvallisuuden tutkimuksessa ja kyberturvallisuusosaamisessa.

Maataloudessa Keski-Suomen peltoala käytetään pääosin nurmien ja rehuviljojen viljelyyn. Nurmiala on tukijärjestelmän ohjaamana jopa lisääntynyt kotieläintilojen nopeasta vähenemästä huolimatta. Leipäviljojen osuus on vain muutama prosentti peltoalasta, myös erikoiskasvien viljely on vähäistä. Suomen viljattase ei markkinoiden puolesta kannusta tällä hetkellä rehuviljojen viljelyyn. Kotimarkkinoilla olisi tilaa esimerkiksi öljykasveille. Maailmanpoliittinen tilanne vaikuttaa viljamarkkinaan ja nopeat muutokset ovat mahdollisia.

Kotieläintilojen määrä on vähentynyt viime vuoden aikana Keski-Suomessa nopeammin kuin koko maassa keskimäärin. Vuonna 2024 maidontuotanto oli edellisvuotta selvästi pienempi. Vuoden lopussa meijerimaidon lähettäjiä oli enää alle 200. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Keski-Suomen maitotilojen määrä on vähentynyt 57 %. Naudanlihan tuotanto on pysynyt viime vuosina hieman vakiintuneemmin noin 4 miljoonan kilon tasolla. Sianlihan tuottajia Keski-Suomessa on enää muutama. Useiden vuosien hiljaisemman kauden jälkeen eri puolilla maakuntaa on vireillä useita suurehkoja maidon- ja naudanlihantuotannon investointihankkeita, jotka tasannevat tuotannon alenemaa lähivuosina. Ilahduttavasti näitä hankkeita on toteuttamassa nuoremman polven viljelijät, mikä luo jatkuvuutta pidemmälle tulevaisuuteen. Näillä näkymin tuotanto on keskittymässä yhä pienemmälle ja yrityskokoaan kasvattavalle tilajoukolle.

Maakunnassa on runsaasti puhtaaseen energiaan liittyviä investointeja. Jyväskylään avataan kesäkuussa Suomen ensimmäinen vetytankkausasema, jonka toteuttaa Viireon Oy. Ensimmäisessä vaiheessa rakennetaan raskaan liikenteen vedyn tankkausasema. Viisi vetybussia aloittaa liikennöinnin Jyväskylässä jo tänä vuonna. Toinen vaihe laajentaa solmukohtaa paikallisella vedyn tuotannolla.

Keski-Suomi on viidenneksi suurin tuulivoimamaakunta suunnitteilla olevien hankkeiden määrällä mitattuna. Suunnitteilla on 39 tuulivoimahanketta, joista Suomen Uusiutuvat ry:n mukaan puolet tulee toteutumaan sähköntuotantoon saakka. Hankkeita on suunnitteilla 14 kuntaan, eniten Karstulaan, Kyyjärvelle, Saarijärvelle ja Keuruulle. Tähän liittyen energian siirto ja varastointi kiinnostavat alueelle sijoituvia yrityksiä. Myös aurinkopuistoja rakennetaan mm. Jämsään ja Joutsaan. Aurinkovoiman pientuotannon kapasiteetin ennakoidaan miltei nelinkertaistuvan vuoteen 2030 mennessä.

Pihtiputaalle ja Kinnulaan selvitetään biokaasulaitosten rakentamista viljelijäryhmähankkeena. Biokaasulaitoksia valmistava Metener Oy toimittaa tällä hetkellä laitoksia

Yhdysvaltoihin. Ruuantuotannon ulkopuolella olevien peltojen biomassojen käytössä olisi merkittävä mahdollisuus huoltovarmuuden kannalta hajautettuun energian tuotantoon ja varastointiin laajemmassa mittakaavassa.

Valmet on panostanut valimon energiatehokkuuden parantamiseen. Jyväskylän kaupungin omistama Alva-yhtiöt Oy investoi 60 miljoonaa euroa polttamattomiin tekniikoihin. Kaukolämmön tuotannossa hyödynnetään jatkossa jäteveden lämpöä ja halpaa sähköä. Finngridin suunnittelema uusi Harjulinja Pyhäjärveltä Etelä-Suomeen mahdollistaneen puhtaaseen energiaan liittyviä hankkeita. Fortumin datakeskushanke on suunnitteilla Jyväskylään. Asemakaava on luonnosvaiheessa. Kyseessä on miljardiluokan hanke, joka toisi noin 200 työpaikkaa.

It-alalla on ollut haasteita viime vuosina, mutta se on edelleen suuri työllistäjä. Alalla näkyvät myös julkisen puolen taloushaasteet. Jyväskyläläinen ohjelmistoyhtiö Pinja voitti miljoonien eurojen arvoisen brittiläisen saajajärjestön tilauksen osoituksena poikkeuksellisesta metsäalan osaamisesta, missä on potentiaalia myös tulevaisuuden vientimarkkinoilla.

Peliosuuskunta Expa ja Digi & Game Center on tunnustettu Suomen ensimmäiseksi ja maailman pohjoisimmaksi Unreal Authorized Training Centeriksi (UATC). Tunnustus vahvistaa Keski-Suomen asemaa luovan teknologian keskuksena ja avaa uusia mahdollisuuksia eri alojen ammattilaisille hyödyntää Unreal Engineä innovaatioiden kehittämisessä. Status laajentaa tarjontaa myös pelialan ulkopuolelle, mahdollistaen koulutusta esimerkiksi elokuva-, arkkitehtuuri-, auto-, terveys- ja koulutusaloilla toimiville ammattilaisille.

Teknologioteollisuudessa ei vielä näy käännettä parempaan. Spinnovan tulos oli tappiollinen ja liikevaihto laski. Yhtiön mukaan taustalla oli Woodspinnin tuotantolaitoksen teknologiaprojektin valmistuminen. Teknologiayhtiö Spinnova Oyj on muutosten edessä, kun sen yhteistyökumppani Suzanno vetäytyi yhteistyöstä. Woodspinnin tehtaalla ajetaan testejä ja tuotetaan kuitua yhteistyökumppaneiden tarpeisiin. Betolarin ja Consolis Parman kehittämä Geoprime ontelolaatat siirtyvät teolliseen valmistukseen. Yhtiön mukaan kyseessä on maailman vähäpäästöisimmät ontelolaatat. Jyväskylän kaupunki, Toyota Gazoo Racing World Rally Team Oy ja Toyota Mobility Foundation ovat perustaneet Central Finland Mobility Foundation (cefmof) -säätiön, jonka tarkoituksena on edistää hiilineutraaliutta ja puhdasta liikkumista Jyväskylän seudulla ja Keski-Suomessa. Toyota Gazoo Racing World Rally Teamin teknologiakeskuksen ja testiradan toteuttamiseen on laadittu osayleiskaava ja asemakaava. Kaavasta tehty valitus on käsittelyssä.

Päivittäistavarakauppa ja ruokakauppa menestyvät hyvin. Keskimaa on investoinut alalle vahvasti. Matkailussa korostuu kotimaan matkailijoiden osuus. Himokselle on valmistumassa uusi Break Sokos Hotel marraskuussa. Himoksen ulkomaalaisten matkailijoiden osuus on tänä talvikautena kasvamassa. Matkailijoita saapuu Virosta, Hollannista ja Saksasta. Vetovoimana on lumi. Keski-Suomessa on myös vahvaa tapahtumatuotantoa. Paviljonki on Suomen monipuolisin tapahtumatalo, jossa järjestetään vuosittain yli 500 tilaisuutta. Jyväskylän Messujen merkitys on taloudellisesti merkittävä alueelle. Viime vuosi oli Jyväskylän messuille koronapandemian jälkeen ensimmäinen normaali vuosi. Ensi vuodesta odotetaan parempaa tapahtuma-alan vuotta. Vaikka toimintaympäristö on vakaantunut, talouden epävakaus ja epävarmuus vaikuttavat alan toimintaan.

Jyväskylä on liikuntapääkaupunki, jossa sijaitsevat huippu-urheiluinstituutti KIHU ja maan ainoa liikuntatieteellinen tiedekunta. Mittava jääurheilu-, liikunta- ja osaamiskeskuksen rakentamiseen tähtäävä Hippos-hanke käynnistyy tänä vuonna.

Keski-Suomen yritysten näkymät ovat vielä odottavat, mutta eivät synkät. Tavoitteena on ”kasvua kaiken keskellä” maakunnan brändiä mukaillen. Tilanteeseen tulevat vaikuttamaan muun muassa korko- ja palkkakehitys, työttömyyden kehitys, kuluttajien ostovoima ja luottamus. Taustalla näkyvät edelleen koronasta ja geopoliittisesta tilanteesta johtuneet ja pitkään jatkuneet haastavat vuodet, jotka ovat vaikuttaneet yritysten kassavaroihin ja investointeihin. Maailmantilanteen vaikutukset ovat monipolvisia ja vaikeasti ennakoitavia. Esimerkiksi jos Yhdysvaltojen tuontitullit toteutuvat, se voi merkitä yritysten tuotannon siirtämistä Kiinasta Suomeen. Osalla yrityksistä, erityisesti vientiyrityksillä on näkyvissä selvästi kysynnän piristymistä. Talous elpyy maltillisesti. Vientiyritysten määrän kasvattaminen on tärkeää jatkossa osana talouden vakauttamista.

1.4 Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Keski-Suomen työllisyystilanne on ollut pitkään maan heikoimpien joukossa. Työmarkkinoiden kokonaiskuva Keski-Suomessa on haastava useilla eri mittareilla mitattuna: työttömyysaste, pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä, maahanmuuttajien työttömyys, nuorisotyöttömyys ja korkeasti koulutettujen työttömyys. Helmikuun 2025 lopussa Keski-Suomen työttömyysaste oli 14,2 %, joka oli kaikista ELY-keskusalueista kolmanneksi korkein. Jyväskylän työttömyys oli suurista kaupungeista toiseksi korkein. Erot työttömyysasteissa ELY-keskusalueiden välillä sekä suurimpien kaupunkien välillä ovat hieman pienentyneet viime kuukausien aikana.

Yleinen taloustilanne, kustannustason nousu ja Ukrainan sodasta johtuvat syyt ovat kasvattaneet työttömyyttä koko maassa ja Keski-Suomessa. Työttömyys on kasvanut koko maakunnan alueella viimeisen 12 kuukauden aikana lähes kaikissa kunnissa, muutamaa pientä kuntaa lukuun ottamatta. Keski-Suomessa oli 17 910 työtöntä työnhakijaa helmikuun 2025 lopussa. Heistä pitkäaikaistyöttömiä oli 6 290, joka on 848 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien työnhakijoiden lukumäärä kasvoi eniten Jyväskylässä, Jämsässä ja Muuramessa. Prosentuaalinen työttömyyden kasvu oli suurinta Kyyjärvellä, Kinnulassa ja Muuramessa. Helmikuun 2025 lopussa työttömyysasteet olivat korkeimmat Saarijärvellä (16,7 %), Äänekoskella (16,5 %), Joutsassa (15,3 %) ja Jyväskylässä (14,8 %). Useassa keskisuomalaisessa kunnassa osaselityksenä työttömyyden kasvulle ovat olleet kuntalaisiksi siirtyneet ukrainalaiset. Vain pieni osa ukrainalaisista on tähän mennessä työllistynyt. Haasteena on ollut mm. pitkä odotusaika kotoutumiskoulutukseen.

Aktivointiasteeseen laskettavissa palveluissa olevien asiakkaiden määrän lasku vuoden takaiseen verrattuna on yksi syy työttömyyden kasvulle. Helmikuun 2025 lopulla palveluissa oli 5 582 henkilöä, mikä oli 1 058 (-15,9 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kaikilla Keski-Suomessa vuoden 2025 alussa käynnistyneellä kolmella työllisyysalueella on tiukka määrärahatilanne. Aktivointiasteeseen laskettavia palveluja ei ole tarjolla yhtä paljon kuin oli aikaisemmin. Palveluihin osallistuminenhan ei enää katkaise kunnan maksettaviksi tulevien työttömyysetuuspäivien kertymistä. Kahdella työll-

syysalueella ei myönnetä tänä vuonna uusia palkkatukipäätöksiä. Kaikilla työllisyysalueilla on vähennetty työvoimakoulutusten ja valmennuspalvelujen määrää. Mikäli taloudessa ei tapahdu nopeaa käännettä, palveluissa olevien pienenevä asiakasmäärä ennakoi omalta osaltaan työttömyyden kasvun jatkumista.

Pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyy edelleen. Helmikuun 2025 lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 6 290. Kasvu vuoden takaiseen oli iso: heitä oli nyt 848 enemmän. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli helmikuun lopulla 3 290. Kasvua helmikuusta 2024 oli 514 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä on kauan ollut Keski-Suomessa muuta maata korkeampi, mutta ero on nyt kaventunut. Keski-Suomessa osuus oli 35,1 % ja koko maassa osuus oli 34,7 %. Korkea pitkäaikaistyöttömyys on erittäin suuri haaste kuntatalouden, työmarkkinoiden toimivuuden ja odotettavissa olevan työvoiman kysynnän alkamisen kannalta. Keski-Suomen kunnissa on myös ihan aiheellinen huoli siitä, kuinka paljon kunnat joutuvat jatkossa rahoittamaan Kelan maksamia työttömyysturvakuluja.

Muutosneuvottelujen määrä on ollut alkuvuoden 2025 aikana kasvussa Keski-Suomessa. Huolestuttavaa on se, että nyt päädytään lomautusten sijaan aikaisempaa useammin irtisanomisiin. Tilanne on muuttunut syksyn 2024 jälkeen. Koko vuoden 2024 aikana Keski-Suomessa muutosneuvottelujen yhteismäärä oli 257. Niiden irtisanoutumistoteutuma oli 320 henkilöä. Vuoden 2025 alkukuukausien (30.3.2025 mennessä) aikana muutosneuvotteluja on ollut jo 66 kpl, ja niiden arvioiduksi irtisanomistarpeeksi on ilmoitettu 525 henkilöä. Lähes kaikissa kunnissa tunnistetaan kuntakeskusten näivettymistä ja siihen liittyviä kivijalkamyymälöiden toiminnan haasteita. Niihin ei enää juurikaan synny uusia työpaikkoja. Moni yritys lopettaa toimintansa kannattamattomana tai yrittäjän eläköityessä. Yritysten kannattavuushaasteet liittyvät suhdanteeseen, verkkokaupan kasvuun ja myös väestökehitykseen.

Talouden positiivista käännettä ja sitä kautta tulevia valoisampia työmarkkinanäkymiä on odotettu jo jonkin aikaa. Sellaista ei työttömyyslukujen tai uusien avointen työpaikkojen lukumäärän valossa vielä juurikaan näy. Enimmäkseen työmarkkinoilla ei odoteta tapahtuvan parantumista seuraavan puolen vuoden aikana. Merkittävää muutosta odotetaan vasta vuonna 2026. Onneksi osa keskisuomalaisista yrityksistä on kuitenkin jo havainnut heikkoja signaaleja toiminnan kannattavuuden paranemisesta. Signaalit ovat tässä vaiheessa vielä yritys- ja paikkakuntaakohtaisia. Työmarkkinoiden näkymät arvioidaan kaikkein valoisimpana Keuruun seutukunnalla ja vaisuimpana ne nähdään Jyväskylässä. Rakennusala on jo näkyvissä ihan pientä elpymistä. Sosiaali- ja terveysalalla työpaikkoja on tarjolla ja tulee olemaan jatkossakin. Samoin erityisesti maakunnan reuna-alueilla majoitus-, ravitsemis- ja puhtauspalvelualoilla on työpaikkoja jatkossakin. Kuljetusala näyttää työllistävän jatkossakin melko hyvin.

Työmarkkinat toimivat eri tavalla eri seutukunnilla ja seutukuntien elinkeinorakenne vaikuttaa työmarkkinoihin. Erityisesti Äänekoskella on suhdanneherkkää teollisuutta. Niinpä nykyisessä taloustilanteessa työttömyys on noussut siellä korkeaksi. Vaikka Jämsässäkin on suurteollisuutta, se ei ole yhtä suhdanneherkkää. Matkailualan melko hyvä tilanne parantaa Jämsän työllisyystilannetta eikä pitkäaikaistyöttömyyskään ole kasvanut kovin voimakkaasti. Keuruulla on useita keskisuuria yrityksiä, joilla on melko vakaa toiminta ja ne pystyvät tarjoamaan avoimia työpaikkoja tässäkin taloustilanteessa. Jyväskylän alueella on monensuuntaisia ilmiöitä. Uusia yrityksiä aloittaa ja työpaikkoja avautuu, joskaan ei riittävästi. Huolestuttavaa on vakaidenkin alojen, kuten

esim. ict-alan heikko työmarkkinatilanne tällä hetkellä. Korkeasti koulutettujen työttömyyttä on pääosin Jyväskylässä. Vähintään alemman korkeakouluasteen suorittaneiden työttömien määrä oli helmikuun 2025 lopussa 2 751. Määrä on ollut kasvussa.

Työvoimapulasta ei tällä hetkellä voida puhua. Aina on kuitenkin tiettyjä toimialoja ja yrityksiä, joilla on haasteita saada työvoimaa. Kohtaanto-ongelmat ovat pääosin maakunnan reuna-alueilla, ja sielläkin erityisesti sotealalla, majoitus-, ravitsemis- ja puh-tauspalvelualueilla sekä jossain määrin kuljetusalalla. Monilla Keski-Suomen suurista yrityksistä on kokemusta kansainvälisen työvoiman rekrytoinnista. Juuri tällä hetkellä kansainvälisen työvoiman kysyntä on hyvin matalalla tasolla, vaikka rekrytointeja tietysti tapahtuu myös talouden matalasuhdanteen aikana. Useimmat keskisuomalaiset yritykset eivät ole vielä rekrytoineet ainuttakaan ulkomaalaista työntekijää. Työnantajilla on pääosin erinomaisia kokemuksia tilapäistä suojelua saavista, ukrainalaisista työntekijöistä. Tämä avaa jatkossa ovia myös muulle kansainväliselle työvoimalle.

1.5 Kehityssuuntia koskevat arviot

Keski-Suomi	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	-	0	0
Työvoiman saatavuus	+	+	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Jyväskylän seutukunta Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	0	+
Työttömyyden määrä	-	-	0
Työvoiman saatavuus	+	+	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Jämsän seutukunta Jämsä	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	0	-	0
Työvoiman saatavuus	0	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Keuruun seutukunta Keuruu, Multia	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	0	0
Työttömyyden määrä	+	+	+
Työvoiman saatavuus	+	+	+
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Joutsan seutukunta Joutsa, Luhanka	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	0	0	+
Työttömyyden määrä	-	+	+
Työvoiman saatavuus	0	+	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Saarijärven-Viitasaaren seutukunta Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	0	0	0
Työvoiman saatavuus	0	0	+
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Äänekosken seutukunta Konnevesi, Äänekoski	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	-	+	+
Työttömyyden määrä	-	+	0
Työvoiman saatavuus	+	+	+
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

